از هر چهار نفر، یک نفر دچار سکته مغزی می‌شود

13 مهر 1404

سکته مغزی سومین علت مرگ و اولین دلیل ناتوانی در جامعه است.

بنا براعلام وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، سالانه به طور متوسط ۱۵۰ هزار مورد از انواع سکته مغزی در کشور اتفاق می‌افتد که شامل سکته‌های مغزی ایسکمیک و هموراژیک (سکته ناشی از خونریزی مغزی) است. براساس بررسی‌های انجام شده، در افراد بالای ۲۵ سال از هر چهار نفر یک نفر دچار سکته مغزی می‌شود.

روزنامه ایران در گزارشی نوشت:به گفته متخصصان، سن شیوع سکته مغزی در ایران نسبت به متوسط جهانی ۱۰ سال کمتر است به همین دلیل آگاهی از علائم سکته مغزی راهی برای درمان به‌موقع محسوب می‌شود؛ چرا که هر یک دقیقه که از لحظه سکته مغزی بگذرد، دو میلیون سلول مغز از بین می‌رود.

صرع، میگرن، آلزایمر و سکته مغزی، آشناترین بیماری‌های مغز و اعصاب هستند.

دکتر محمدحسین حریرچیان، متخصص بیماری‌های مغز و اعصاب و عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران، در این باره می‌گوید:«سردرد، شایع‌ترین بیماری مغز و اعصاب است که شامل سردردهای میگرنی و تنشی می‌شود. ۱۵ درصد مردم سردردهای میگرنی دارند که در بیشتر موارد با روش‌های درمانی کنترل می‌شوند، اما براساس اعلام سازمان بهداشت جهانی، سردرد میگرنی، جزو ۱۰ بیماری ناتوان‌کننده در جوامع قلمداد می‌شود. این نوع سردرد گاهی می‌تواند فرد را از کار روزانه باز دارد. بیماری شایع دیگر مغز و اعصاب، صرع نام دارد که حدود یک درصد از مردم به آن مبتلا هستند. با توجه به علائمی که بیماری صرع در مبتلایان ایجاد می‌کند، کنترل این بیماری از اهمیت بالایی برخوردار است.»
MS بیماری دیگر مغز و اعصاب است و شیوع بالایی ندارد. به گفته دکتر حریرچیان، از هر یک‌هزار نفر، یک نفر به این بیماری مبتلا می‌شود، اما به دلیل اینکه افراد جوان جامعه را درگیر می‌کند و در برخی منجر به ناتوانی می‌شود، حائز اهمیت است.
او در مورد بیماری دیگر مغز و اعصاب که در کمین سالمندان جامعه است، توضیح می‌دهد:«زوال عقل، بیماری شایع مغز و اعصاب است که شایع‌ترین علت مبتلا به زوال عقل، آلزایمر به حساب می‌آید و حدود ۵ درصد افراد بالای ۶۵ سال دچار آلزایمر می‌شوند. هر چه سن بیشتر شود، شیوع این بیماری هم افزایش پیدا می‌کند. یعنی حدود ۳۰ درصد افراد بالای ۸۰ سال احتمال ابتلا به بیماری آلزایمر را دارند.»

از هر چهار نفر، یک نفر دچار سکته مغزی می‌شود

سکته مغزی هم بیماری شایع مغز و اعصاب است. دکتر حریرچیان در این مورد می‌گوید:«براساس بررسی‌های انجام شده، در افراد بالای ۲۵ سال از هر چهار نفر، یک نفر در طول باقی عمر خود دچار سکته مغزی می‌شود که سومین علت شایع مرگ و میر در جوامع مختلف است؛ همچنین اولین دلیل ناتوانی مردم محسوب می‌شود.

یکی از انواع سکته مغزی، ایسکمیک است؛ یعنی حالتی که به ناحیه‌ای از مغز خون نمی‌رسد و سکته مغزی رخ می‌دهد. نوع دیگری از سکته به علت پارگی رگ در مغز است که منجر به خونریزی مغزی می‌شود، البته نوع ایسکمیک به مراتب شیوع بالاتری دارد که در سال‌های اخیر توانسته‌ایم اقدامات درمانی بهتری انجام دهیم. در نوع سکته مغزی ایسکمیک، هر یک دقیقه که از سکته می‌گذرد، حدود دو میلیون سلول مغز از بین می‌رود به همین دلیل انتقال بیمار به بیمارستان در دقایق اولیه از اهمیت بالایی برخوردار است. پزشکان در لحظه با درمان دارویی سعی می‌کنند لخته را از بین ببرند و جریان خون را مجدد داخل رگ به کار بیندازند تا سلول‌ها دوباره ترمیم شوند. این خون‌رسانی باعث می‌شود علائم بیمار بهبود پیدا کند. حال اگر مدتی از بروز علائم بگذرد، خون‌رسانی به سلول‌های مغزی دچار مشکل می‌شود و اگر به دنبال درمان هم این اشکال برطرف نشود، اختلال و ضایعه در سلول‌های عصبی بازگشت‌ناپذیر می‌شود.»
سلول‌های عصبی مغز، جزو معدود سلول‌هایی در بدن هستند که قابل بازسازی نیستند، بنابراین وقتی آسیب می‌بینند، برای همیشه از بین می‌روند. این عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران با تأیید این موضوع می‌گوید:«از بین رفتن سلول‌های مغز برای همیشه، باعث ناتوانی در بدن انسان می‌شود. حال اگر ناحیه‌ای که درگیر شده وسیع باشد یا عملکرد مهمی داشته است، درگیری این ناحیه از مغز یا عوارض ناشی از این درگیری، مثل عفونت‌هایی که فرد بر اثر اختلال هوشیاری پیدا می‌کند، از جمله عفونت‌های تنفسی، ادراری و زخم‌های بستر، منجر به فوت بیمار می‌شود.»

ایرانی‌ها ۱۰ سال زودتر دچار سکته مغزی می‌شوند

این متخصص بیماری‌های مغز و اعصاب درباره شیوع سکته مغزی در ایران توضیح می‌دهد:«مطالعات مدونی در کشور برای ارائه آمار دقیق وجود ندارد، اما بعضی از بررسی‌های انجام شده نشان می‌دهد شیوع این بیماری در کشور ۱۰ سال کمتر از متوسط جهانی است؛ یعنی مردم ما ۱۰ سال زودتر دچار سکته مغزی می‌شوند.

اغلب مواردی که منجر به سکته مغزی می‌شود به دلیل ابتلای فرد به چند بیماری است. بیماری‌هایی مثل دیابت، پرفشاری خون، چربی بالا و مصرف دخانیات، از دلایل اصلی بروز سکته‌های مغزی در کشور است. حال اگر این بیماری‌ها به خوبی کنترل نشوند، بیمار در سنین پایین‌تری دچار سکته مغزی می‌شود. شاید علت اینکه در ایران سن سکته مغزی نسبت به متوسط جهانی کمتر است، شیوع بالای بیماری‌های زمینه‌ای باشد که متأسفانه به خوبی هم کنترل نمی‌شود.»
سکته مغزی در آقایان بیشتر از خانم‌ها ایجاد می‌شود. دکتر حریرچیان با تأیید این موضوع می‌گوید:«بدن خانم‌ها قبل از دوران یائسگی هورمون‌هایی را ترشح می‌کند که اثر پیشگیری‌کننده از بروز سکته مغزی دارند، اما از دوران یائسگی به بعد در بدن خانم‌ها هم شیوع سکته مغزی به تدریج افزایش پیدا می‌کند.»

پنج نشانه بدن که خبر از سکته مغزی می‌دهد

کد ۷۲۴ برای سکته حاد مغزی به معنای انتقال و درمان سریع این بیماران در زمان طلایی به صورت ۲۴ ساعته در هفت روز هفته است. او در مورد اهمیت آگاهی از این کد می‌گوید:«عدد ۷۲۴ کدی برای اورژانس کشور است. مخفف هفت روز هفتهِ ۲۴ ساعته که در هر زمانی که بیمار با اورژانس تماس بگیرد و هر کدام از علائم سکته مغزی را ذکر کند، این کد مطرح می‌شود. بیمار سریعاً به مرکزی که بتواند خدمات مخصوص سکته مغزی را ارائه کند، ارجاع می‌شود.

در دنیا علامتی اختصاری برای سکته‌های مغزی ایجاد شده به نام BEFAST که مجموعه چند علامت است. B به معنی تعادل، یعنی اگر فردی احساس کرد به طور ناگهانی دچار عدم تعادل شده است، می‌تواند علامت سکته باشد. E یعنی چشم. اگر فردی دچار تاری دید یا دوبینی اختلال در حرکات چشم و افتادگی چشم به شکل ناگهانی شده است، باید به بروز سکته مغزی در خود شک کند. F مخفف صورت است. اگر کسی احساس کرد به طور ناگهانی صورتش موقع حرف زدن یا سوت زدن منحرف شده، می‌تواند نشان‌دهنده سکته مغزی باشد.»

آنچه در مورد سکته مغزی اهمیت دارد، مدیریت «زمان طلایی» تشخیص و مداخله درمانی اولیه این نوع از سکته است. دکتر حریرچیان درباره دیگر نشانه‌های سکته مغزی می‌گوید:«A یعنی اندام‌های فوقانی. اگر فردی احساس کرد یک طرف، دست راست یا چپش به طور ناگهانی دچار ضعف عضلانی شده، از علائم اصلی سکته مغزی است. S یعنی تکلم. مثلاً فردی دچار اختلال تکلم شده است، کلمات را به یاد نمی‌آورد یا به اشتباه به زبان می‌آورد یا قدرت ادای کلمات را از دست داده، فرد احتمالاً دچار سکته مغزی شده و در انتها کلمه اختصاری T است به معنای زمان. اگر دچار اختلال تعادل، دید، تقارن صورت، ضعف اندام فوقانی و... شده‌اید، در جریان باشید که زمان را نباید از دست بدهید، چون سکته مغزی کرده‌اید و در اولین فرصت باید به مرکزی که درمان سکته مغزی را انجام می‌دهد، مراجعه کنید. همان طورکه گفتم، هر دقیقه‌ای که از بروز سکته مغزی بگذرد، دو میلیون سلول مغز از بین می‌رود.»

سکته مغزی با درد همراه نیست، علائم را جدی بگیرید

عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران با بیان اینکه در ۵ علامتی که سکته مغزی دارد هیچ دردی حس نمی‌شود، توضیح می‌دهد:«در علائم بروز سکته مغزی، درد وجود ندارد. یعنی سردرد معمولاً جزو علائم سکته مغزی نیست. برخلاف سکته قلبی که با درد شدید قفسه سینه شروع می‌شود و بیمار خودش را سریع به مراکز درمانی می‌رساند، در سکته مغزی درد جزو پنج علامت اصلی نیست. به همین دلیل بیماران سعی می‌کنند با بروز مشکلاتی که گفتم خوددرمانی کنند و نمی‌دانند چقدر بروز این علائم حیاتی است. برای اینکه بتوانیم از طریق دارو، لخته رگ مغز را از بین ببریم و علائم بیمار را برطرف کنیم، حداکثر زمان ما برای کمک چهار ساعت‌ونیم بعد از سکته است. حال اگر اقدامات درمانی را در نیم

ساعت اول سکته مغزی انجام دهیم، نتایج بهتری دریافت می‌کنیم. به همین دلیل آگاهی از بروز علائم سکته مغزی میان مردم از اهمیت بالایی برخوردار است تا به‌موقع برای دریافت درمان دارویی اقدام کنند.»

دکتر حریرچیان درباره قیمت داروهای سکته مغزی می‌گوید:«خوشبختانه به‌رغم اینکه قیمت داروهای جهانی بسیار بالاست، این داروها در ایران تحت پوشش بیمه هستند و با هزینه بسیار اندک به بیمار ارائه می‌شوند. حال اگر بیمار دیر مراجعه کند و بخواهیم از روش‌های تهاجمی برای معالجه او استفاده کنیم، هزینه اقدامات آنژیوگرافی کمی بیشتر است، اما بار مالی که خود بیماری برای افراد ایجاد می‌کند، چیز دیگری است. ناتوانی که از سکته مغزی به بیمار تحمیل می‌شود، زندگی فرد را دستخوش تغییر می‌کند.»

انگشت بیمار سکته مغزی کرده را سوزن نزنید، بی‌فایده است

این عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران در مورد برخی اقدامات خانگی برای کمک به بیماری که سکته مغزی کرده است، می‌گوید:«واقعیت این است، برای فردی که دچار سکته مغزی شده در منزل کاری نمی‌توانید انجام دهید. اینکه برخی افراد نوک انگشت دست فرد را سوزن می‌زنند تا خون خارج شود، هیچ فایده‌ای ندارد و فقط زمان از دست می‌رود. اقدام رایجی که در منزل برای فردی که سکته مغزی کرده انجام می‌دهند، گرفتن فشار خون است. متأسفانه در این بازه زمانی فشار خون بالاست به همین دلیل به فرد داروهای فشار خون با دوزهای بالا می‌دهند که نه‌تنها بی‌نتیجه، بلکه اقدامی اشتباه است.

در فردی که سکته مغزی کرده پایین آوردن فشار خون فقط شرایط را برای او بدتر می‌کند. حتی در مراکز درمانی هم به فشار خون بیمار سکته مغزی کاری ندارند. به همین دلیل دادن قرص‌های زیر زبانی اشتباه است.»